

სასაღსო ზაფხუდი

სურათებიანი დამატება

გაზეთის № 10 კ. კვირა, 12 სექტემბერი 1910 წ. დამატების № 18

ამოკლმები. — სურათი ალტმიულერისა.

ლანდია

დრამატული ნაწარმოები ოთხ ნაწილად.

პირველი ნაწილი

სიხარულით ნათელი დღეა.

წინ გადაშლიდა ფართე ველი ნორჩი ბაღსით ამწვანებელი. აქა-იქაც ეგდომდებოდა მართლაც არვის სეები. იმათზე მრავლად დაფრინავენ, ჟღერდობენ ჩიტებს ტკბილად, სმენას უტკბობენ კარს ბუნებას, თვით მოგალობეს.

ველს ცოტა იქით ამართლად მთლად მწვანე სერი, სერს იქით კიდევ გაჭედიან მთაგრები. მათი მწვერვანნი დაჭურვებენ ველს ამაყრად და ერთმანეთს კი გასტყვიან ძმურის საღამით, მკლავი-მკლავზე გადახვევით, თითქოს იგინი გაფიცულად სიმარადისით. ზოგი მწვანეა, ზოგს ამშვენებს ტუე ფოთ-

ლოვანი, ზოგსაც—ნაძენა. უმღერსნი კი გახვეულან თეორსამოსელში, ვითა წმინდანი ცას ეურთიან ძირს ქვეყანას მოშორებულნი

მარჯვენა მხარეს მთისა გვერდით ამართლად ერთი ნაზრალი, ვით განგების ხელით ნაკვეთი.

მასზე ჩამოსჩქეფს ჩამტკალობს წყარა ანკარა, წყარო ცუქი, წყარო წმინდა, მარჯალიტყად ჩამონაგორი, თვით მოდიდინე, თვით მოგალობე და მთათა ჭმუნვის გამჭარვებელიც.

მრავალი ფერის ეგაფიანი იფურჩქნებიან ველათა თავები აუღრენით სასუნველ-საუნოსველათა.

ჭხარობს ბუნება, ჭეუფის მიდამო, ჩატნი ჭეულობენ ჩხრიალებს წყარო და ვეგდა ერთად სიღოცხლეს ნიშნავს თვით განტებისთან შესმატბილებულს.

დინჯათ შემოდის მერჯვენა მხრიდან ლანდია. ის ჭებეკა, ხაჯგაზრდა, სიღოცხლით სავსე; ამაყრად თავი მადლად აუწევია, თითქოს მზათ არის შეებრძოლეს ეგელს, ეგედაფერს; ვერ

შეაშინებს ქვეყნისა. სიმუხთლე, ყრვ ცისა გრგვინვა, თვით ღვთიურ ძალას გაუმეკლავდება და გამარჯვებაც მას დარჩება, ათაქის დრმათა სწამს. იგი უოველთვის შორს გასცქერის თვალებით, აზრით. თვით მახლობელსაც რომ უეწრებს, ქსურს რომ ცხინცვრიტოს და იმას იქით დაინახოს შორეული რამ.

იმისი სახე ჭკრეთ ნორჩი, შეუპოვარი წმინდა სატყვა იმისი გულის; მისი სუდი, მისი გულისთქმა მის სახეზე კრთის. ეტუობა იმას არ აბადია ჭკრ არათური, უგელას დაეძებს შორს ოცნებით, წარმოდგენებით და ეტუობა იმედიცა აქვს, რომ უგელას ქმარებს და ეს იმედი იმის სახეს თითქოს ნათელს ჭფენს.

ღანდიას უკან წუნარად მასდევს თვას მეგობარი. იგი უგელათურით ღანდიას ჭკავს და გარჩევაც თითქოს ძნელია. მათ სუდაურ ვითარებაში უოველთვისა სჩანს, რომ იმათ შორა' ქსუფუფს

მწვანე მთებზე ოცნებით ბევრჯერ დამისვენია და სასომილილს, დალოლო-დაქანტულს აქედან შვება მომნიქებია.

შენგან შორს ვიყავ, მაინც მიყვარდი, გეტრფოდი სულით, გნატრობდი გულით, ეხლა შენთან ვარ, შენს მკერდზე ვსუნთქავ და კიდევ უფრო შემიყვარდები.

ხ მ ა ი ღ უ მ ა ლ ი

შენ უკვე გიყვარს სულით, გულით შენი სამშობლო! ღლი და ღამ მარად მასზე ფიქრობ, მასზე ოცნებობ.

ლ ა ნ დ ი ა

გატყვით აქეთ-იქით მიმოიხედავს.

ვინ ღაპარაკობს! მეგობარო შენი ხმა არის?

აბა ჩაპხაძე — სურათი ბერგენისა.

რადაც ძლიერი ძალა, იღუმელი, უხილავი, მტკიცე კავშირი. მეგობრის სახე, მიხვრა-მოხვრა, ქცევა, ბასია თათქოს რადაც განუხეხულ სახეს ატარებს. უფრო ფხიზელი, უფრო მტკიცე, გულცივი, ნელი უგელას, უოველთვის, საცა უგელა აღმანა შოთაის და ღელავს, ცეცხლს იკიდებს, თავბრუ უხევე ან და ქხარხარებს, სიხარულს ჭკრმნობს და საამით სტკებება, ითრება.

ლ ა ნ დ ი ა

ველირსე ჩემი სამშობლოს ნახვას! ველირსე მისი ჰაერით სუნთქვას. ოჰ, ამ ღამაზე მკერდს, ამ ტურფა წიაღს რომ ჩავეკრობი, ჩავეხუტები, ნეტავ ვით შევძლებ გამოვსთქვა მაშინ გულის სიაშე და აღტაცება!

ჩემო სამშობლოვ, ჩემო აკვანო, ჩემო სამარვე, დამტირებელი! შორით მავალი მე შენ გეტრფოდი, მარადის შენსკენ იწევდა გული; ტკილი ოცნებით მალლა მფრინავით შენ გივლებოდი ყოველთვის თავსა! ოჰ, ამ მდღეობზე, ამ

მ მ გ ო ბ ა რ ი

არა ღანდიავ! ჩემ ხმას შემგონი შენ კარგათა სცნობ. იგი ყოველთვის ნათელია და გარკვეული. იგი არა ჰგავს არავის ხმას, ის მხოლოდ მე მგავს და რაც გინდა უცნობ რამეს გეუბნეოდე, შენ მაინც მიცნობ ვით მეგობარს, შენგან განუყრელს.

ლ ა ნ დ ი ა

ეჰ, მეგობარო, ვინც უნდა იყვეს, მართალს კი ამბობს და ეს სიმართლე ვითა ვარდი, ვითა ნარგიზი ჩემ გულში ჰყვავის, იფურჩქნება ჩემდა სალხენათ. შენც ხომა გჯერა მეგობარო ღიადი ვრძნობა, რომ გატაცებით მიყვარს, მიყვარს ჩემი სამშობლო?

მ მ გ ო ბ ა რ ი

მჯერა ღანდიავ! შენი სიყვარული უძლიერესია ამ

ქვეყანაზე! მასზედ ძლიერი მხოლოდ ხელია შემოქმედების; შენი სიყვარული უმაღლისია ამ ქვეყანაზე! მასზედ მაღალი მხოლოდ ცა არის...

ლ ა ნ დ ი ა

შენ მართალს ამბობ! დიად მიყვარს, მიყვარს სამშობლო; და ამ სიყვარულს მე მზადა ვარ შევსწარო მსხვერპლად მთელი ჩემი ცდა, ჩემი შრომა და მომავალი...

ვიცი სამშობლო უძლოურია, მთლად დავრდომილი, დროთა ბრუნვაში დაცემული, დამარცხებული, მაგრამ მოვა დრო, მოვა ეამი და აჰყვავდება ჩემი მამული დღეს ტანჯული და დაცემული...

მ მ გ ო ბ ა რ ი

ვინ იცის იქნებ შენი სამშობლოს ბედის ვარსკვლავი სამარადისოდ მოსწყდა ცაზედ და გაჰქრა ბნელში?

ვინ ღწყის, კიდევ დაუდგება მის გაზაფხული? კიდევ ამოვა იმისი მზე სხივ-მადლოვანი?..

ლ ა ნ დ ი ა

რაც გინდა სთქვი მეგობარო, მე ყურს არ გვიდებ. არ შემძლიან რომ ვიწამო შენი სიტყვები. მე მწამს, სამშობლო რომ აჰყვავდება, მწამს იმისი გაზაფხულიც, მზეცა და მთვარეც; მისი ვარსკვლავი, მისი ბედი და აყვავება.

მე მიყვარს იგი სულით, გულით არა აწმყოსთვის თავის ტანჯვით და ცრემლითა დენით, არამედ ვეტრფი მის მომავალს, მის აყვავებას და იქ დავეძებ სატრფიალო სამშობლოს სურათს.

მე ჯერ არ ვიცი, მეგობარო, რით გამოვხატავ ჩემ სიყვარულს სამშობლოსადმი; არ ვიცი, რომელ წყულულს შევუშრობ იმას ჩემის ცდით, რით ავაძალღებ მის დაცემას, დავრდომილობას. ვიცი მხოლოდ, რომ მიყვარს იგი თავდავიწყებით; მწამს წრფელი გულით, რომ ამოვა მისი ცისკარი; მწამს, რომ მეც შევსძლებ ვალის მოხდას სამშობლოსადმი; ჩემსა მარჯვენას მოვახმარებ მის აძალღებას, ჩემსა სიყვარულს მტლეთ დავადებ მის აყვავებას, ჩემსა მომავალს განაცვალებ იმის მომავალს.

მ მ გ ო ბ ა რ ი

ვემორჩილები შენს ძლიერ სურვილს და ქედს მოვიბრუნე შენი რწმენის წინ...

ლ ა ნ დ ი ა

ჩემსა სიყვარულს წაახლისებს მთის კალთებიდან მჩქეფარე წყარო; იგი დასტკბება ფრინველთ გალობით, ფრთებსაც შეასხავს წყნარი ნიავი და მალლა მფრენი სამშობლოს ცაზე ისევ სამშობლოს დაუწყებს მღერას.

ვინ გულს არ აღძრავს საშრობელად, სასიყვარულოდ ეს მწვანე ველი თვით 'ემბლემა თავისუფლების, ეს ყვავილე-ბი სიყვარულის შემამკობელნი, ეს ბუმბერაზნი ზეშთამბერნი შემოქმედების და ეს ნაპრაღი სიამაყის სულის შთამბერი...

აღტაცებით შექსედავს ნაპრაღს და გააძვებით შეჩერდება ვით გაყინული.

ნაპრაღის თავზედ ზის ვიდაცა დიადის მსგავსი. შავი სამოსი, ვითა ძაძა, მწუხარებას გარსა ჰფენს იმას. ვით მგლავიარეს თავი დაბლა ჩაუდუნია, თითქოს სიმწარე, ბედის სიმუხთდე მძიმე ღოდოვით ზედ დასწოდა და ამ სიმძიმეს მისი ნათელი, მის სიხარული ქვეშ მოჰყოლია. თითქოს შემკრთავი ღანღია უკან დაიხვეს ცოტათა.

ლ ა ნ დ ი ა

მოჩვენებაა თუ სინამდვილე! ნეტავ ვინ არის ეს მგლო-ბარე!

ძ ა ძ ა - მ ო ს ი ლ ი

მე ვარ ტანჯული, წამებული შენი სამშობლო...

ლ ა ნ დ ი ა

ჩემი სამშობლო!.. ეგრე ფერმკრთალი, ძვლებათ ქცეული, ძაძით-მოსილი!..

ძ ა ძ ა - მ ო ს ი ლ ი

ტანჯვამ გამახმო, წამართვა ფერი და მწუხარებამ ჩამაცვა ძაძა..

ლ ა ნ დ ი ა

ოჰ, ღმერთო ჩემო! ოჰ, განგებავ! მარადისობავ! რისთვის გასწირეთ ეგრე უღვთოდ ჩემი სამშობლო!

ძ ა ძ ა - მ ო ს ი ლ ი

ოჰ, რად გამწირეს ეგრე უღვთოდ თვით შვილთა ჩემთა!..

ლ ა ნ დ ი ა

ვინც შენ გაგწიროს, შენც ის გასწირე! ნულარ მიიღებ. ცოცხალს, ნურც მკვდარსა. ნუ გაუწათებს იმას შენი მზე, ნულარ იხილავ შენ ლამაზ ცის ქვეშ! ნულარ იტირებ ცოცხალს, ნურც მკვდარსა და ნულარ ჩასთვლი მას შენსა შვილად!..

ძ ა ძ ა - მ ო ს ი ლ ი

მაშ ვინ ვიტყვო, თუ არ შეილები! ვილაზე ვღვარო ცრემლი მღულარე!..

ლ ა ნ დ ი ა

ჩემო, სამშობლოვ, კმარა ტირილი, ნულარ იგლოვებ წარსულსა ბედსა! შენი ვარსკვლავი კიდევ ამოვა, კვლავ გგლირსება ბედნიერება! მაშ გაუღიმე ნეტარ მომავალს, სალაში მიეც შენ ბედს ვარსკვლავს.

ძ ა ძ ა - მ ო ს ი ლ ი

როცა ამოვა ბედის ვარსკვლავი, თვით გამაღიმებს მარად-მწუხარეს. ეხლა კი მმართებს მხოლოდ ცრემლთა ღვრა ჩემ ჩამქრალ მზეზე, აწ კი შავ დღეზე.

ლ ა ნ დ ი ა

არა, სამშობლოვ! შენი მზე მხოლოდ ჩასულია, ის არ ჩამქრალა. კვლავ გავითეხებს ნათელსა დღეს, წყვილადს გატრობს, შეგიშრობს ცრემლებს, სხივებს დააკრთობს შენ ტანჯულ სახეს და მოგანიჭებს კვლავ სიცოცხლეს, შეგებას, სიხარულს.

ძ ა ძ ა - მ ო ს ი ლ ი

თუ არ ჩამქრალა მაშ იმედი ჩემ შვილთა გულში, თუ კვალად ჰყვავის სიყვარული სამშობლოსადმი, თუ ჰსურთ, სწყურთანთ კვალად აღზდგეს მათი სამშობლო და სიხარულით შესტკერიან მის ბედის ვარსკვლავს, აღარ ვიგლოვებ ეგრე მწარედ მაშ მეც ჩემ შავ ბედს. ცრემლიან თვალებს კვლავ მივაპყრობ მე აღმოსავლეთს, სევდიან გულით კვალად შევსტკერ შორით მომავალს და იქ მოვისძებნი ჩემ სიხარულს, ჩემს აყვავებას.

ერთბაშად ჰქრება ძაძით-მოსილი.

მ მ გ ო ბ ა რ ი

ჩემო ლანდიავ, რაზედ დაღონდი? შენ არ გეგონა შენი სამშობლო თუ ეგრე არის შეწუხებული, ცრემლისა მღვრელი ძაძით-მოსილი, სულმთლად გამამარი, ძვლებათ ქცეული?

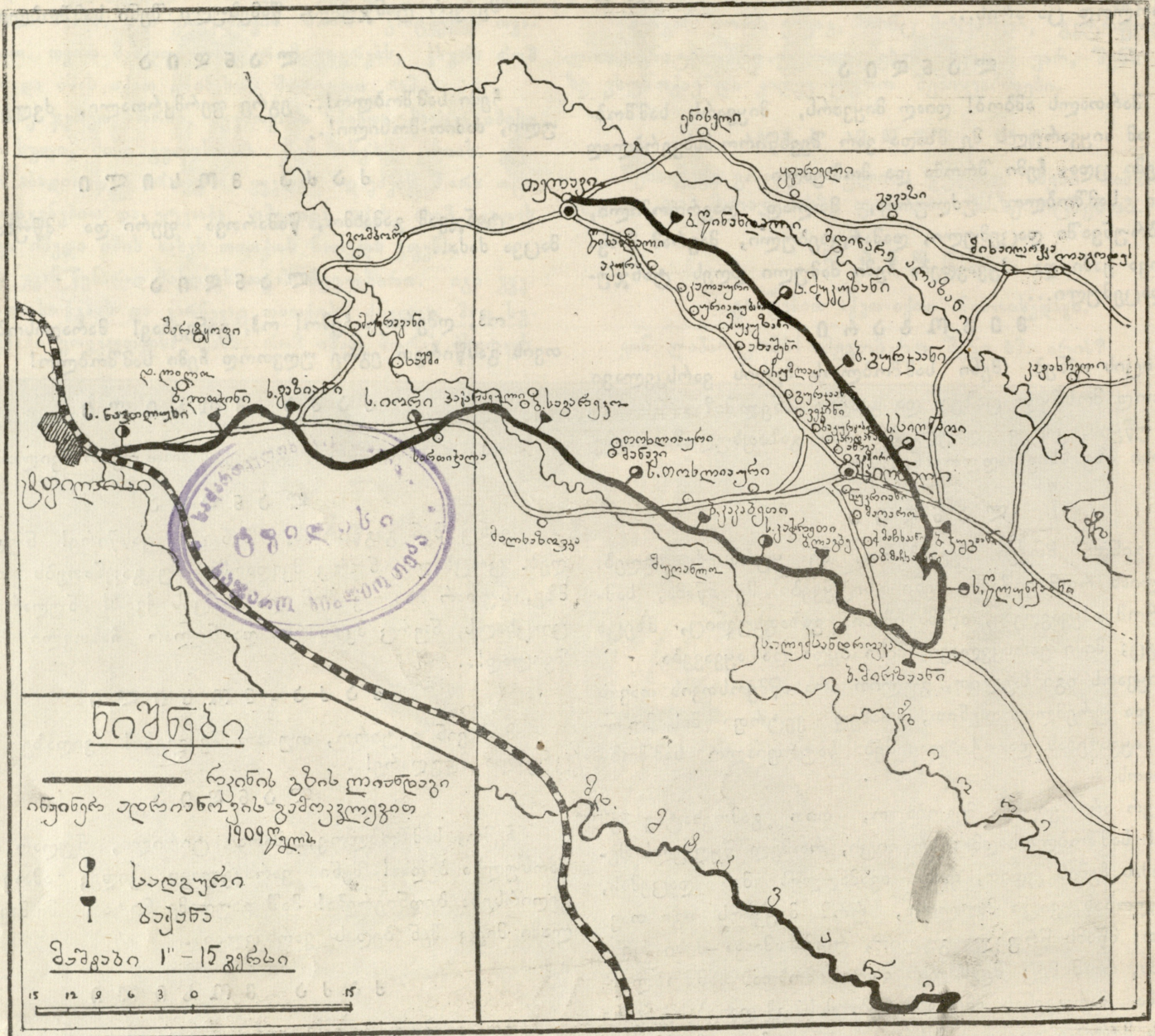
ლ ა ნ დ ი ა

მე არ მეგონა, მართალა, მე არ მეგონა!

პახათის მოგზაურ რკინის გზის ქარტა

თბილისის
ბიუროსთვის

*) იხილეთ კვირის „სახალხო გაზეთი“ № 106.

მეგობარი

და ემაგვარად დავრდომილი, დასუსტებული შენ კიდევ გწამს რომ აღზღვება, კვლავ აპყვადებ, თვითონაც იგრძნობს სიხარულსა, ბედნიერებას და შვილთა თვისთაც მიანიჭებს სიცოცხლეს, შეგებას?..

ლანდია

მწამს! მტკიცედა მწამს! ის, რაც მე მიყვარს, რასაც ვეტოფი, რასაც შეგხარი, მწამს, რომ კიდევაც აპყვადებ, გაიფურჩქნება. თავის ფურჩქნაში, სურნელთ ფრქვევაში, თვითაც დასტკებება როგორც ნარგიზი და ამ ჩემ გულსაც მოჭვენს სიამეს იმისთვის ნაძგერს, მარად მის მნაჭერელს.

მეგობარი

მარტოდენ გულში ნაძგერ სიყვარულს სამშობლო როლის აღზღვენია, თუ ამ სიყვარულს არა სდევს შრომა, შემოქმედება, მსხვერპლის შეწირვა? მითხარ ლანდიავ, ტანჯულ სამშობლოს შენ რილათ გინდა უჩვენო თავი? მითხარ რას შესძენ მის სიღარიბეს? რით, აამალლებ იმის დაცვას? რითი შეუშრობ ცრემლთა მღუღარეთ, რით აგრძობინებ შენ ღრმა სიყვარულს?

ლანდია

მართლა, მოდი ერთი გითხრა თუ რით ვაპირებ ვემსახურო მე ჩემსა მამულს. მანად მოძხვევს ხელს. თითქმის ხელთა ხვევნიტ ჰსურს უფრო მძაფრათ აგრძნობინოს თავის სურვილი, ვიდრე სიტუვებით. მე ხომ კარგი ხელოვანი მექანდაკე ვარ, და რა გგონია! ცოტა რამის გაკეთებას შევსძლებ მე ამით?

მეგობარი

რაში ატყობ შენ ხელოვნებას? ჯერ მეგონი არაფერი არ შეგიქმნია?

ლანდია

ეჰ, მეგობარო! ყოველ ჩემ იმედს, ჩემ წრფელ აზრებს და ტკბილსა გრძნობებს შენ ცივ წყალსა სახავ, სულსა უყინნავ, უფრებს აკეცინებ.

მართალი არის მე არა ვარ ჯერ ხელოვანი, მაგრამ ხომ ჩქარა გავხდები მაინც!

ვიცი რომ ტრაბახს მოკრძალება ბევრით სჯობია, მაგრამ მე შენთან სულ ერთია ვერას დაფარავ.

დღეს ხელისანი ხვალ გავხდები ძე ხელოვანად! შემოქმედებად აპყვადებ ხვალ ჩემი შრომა, შიგ გაიშლება ჩემი სული დაუცხრომელი, მასში იხარებს ნაზ ყვავილად ჩემი ცხოვრება.

მეგობარი

სამშობლოსაც ემაგიო? გსურს უდავებარო?

ლანდია

დიად, მაგითი! ჩემის მარჯვენით, ჩემის სულით, შემოქმედებით. შენ იცი მარმარილოს ქვაში თუ რამდენი იფარება იდუმალება? რა სახეცა გსურს იმას შექმენი, რა სულიცა გსურს იმას შთაბერ იმის ცივ გულში. ქვას ხორცად აქცევ, შენ აზრს კი—სულად ოროიავს ერთად—შემოქმედებად და ხალხი მასში ჰნახავს დიდებას, შენ კი იმასში ჰპოვებ ყველაფერს მასში ჩააქრობ ამაოებას, ქვეყნის, მსოფლიოს უმინოებას და შენი სულის შემონაქმედში უკვდავ ძეგლს უღვავ თვით უკვდავებას...

ლევ. მებრევილი

(შემდეგი იქნება)